

Debatt

Den historiska intrigen: kan historien uppfattas som narration?

Av KG Hammarlund

För 10 år sedan publicerades i *Scandia* en artikel av Christer Winberg med titeln "Varför skriver vi inte historiska romaner i stället?".¹ Frågan kan vid första ögonkastet tyckas löjligt enkel att besvara, men funderar man en smula upptäcker man att den kan leda långt in i både historiografiska och kunskapssteoretiska diskussioner. Ansatser till sådana diskussioner har av och till förekommit i såväl *HT* som *Scandia* under åtminstone ett decennium.

Denna artikel ska uppfattas som en förnyad ansats, utan några som helst anspråk på att ändligen föra debatten till dess slut. Jag vill också understryka att denna artikel bara mycket kortfattat kommer att tangera frågan om narrationens plats i historieskrivningen, ett område som Lennart Lundmark ingående behandlat i flera artiklar.²

När Lundmark argumenterar för den narrativa framställningen – och inte backat ens för tanken att dramatisera historiska förlopp eller att återge handlingar och debatter i dialogform – är ett viktigt skäl naturligtvis det faktum att narrationen, berättelsen, är lättillgänglig. Men varför är den det? Det är kring detta kunskapssteoretiska problemkomplex, med utgångspunkten löst förankrad i Winbergs artikel, som jag hoppas kunna inleda en diskussion.

Winbergs förkastande av romanskrivandet handlar delvis om faran i att en upptagenhet med formen riskerar att gå ut över innehållet. Men grundproblemet är naturligtvis att romaner hör till skönlitteraturen, till vad som på engelska heter *fiction*, de är – åtminstone ofta – fiktiva, påhittade. Vad historieforskning däremot handlar om, säger Winberg, är att ge ökad kunskap om verkliga förhållanden. Och jodå, gamle Ranke kommer också till heders: för Winberg står det klart att historikerns uppgift är att ta reda på "wie es eigentlich gewesen".

Men det står lika klart för honom att vi då möter ett intrikat kunskaps-

1. Christer Winberg, "Varför skriver vi inte historiska romaner istället?" *Scandia* 56 (1990), s. 5-17.

2. Lennart Lundmark, "Berättande och verklighet i historieskrivningen" *Scandia* 56 (1990), s. 127-138; densamme, "Historieskrivning och berättande", *Tidskrift* 1996:1, s. 2-9.

teoretiskt problem: frågan om hur "es" i Rankes "wie es eigentlich gewesen" egentligen är konstruerat. Och vad jag här ska argumentera för är att "es" – det historiska skeendet – kan uppfattas som om inte en roman så i vart fall en berättelse, en narration.

Det är en vacker söndag i oktober, och en man vänder jorden i sitt trädgårdsländ. Denna enkla vardagshändelse låter sig utan problem beskrivas. Vi behöver inte fundera över tolkningsmöjligheter och mångtydigheter, det finns en beskrivning som är sann, som stämmer överens med vad som sker: här är en man som gräver. Beskrivningen kan fördjupas eller förfinas: han gräver djupt eller ytligt, förströvt, engagerat eller uttråkat, hans strövar är gröna eller röda. Men han gräver.

Låt oss så göra vår grävande man till ett historiskt problem: den 18 oktober 1999 grävde Sven Svensson upp trädgårdsländet för första gången i sitt 55-åriga liv. Den självklara frågan för en historiker är: Varför? Och vill vi besvara den frågan måste vi lämna den rena beskrivningen. Ett vetenskapligt angreppssätt ställer andra krav.

Problemet för historiker är att vi, när vi tar steget förbi den rena beskrivningen, öppnar för mångtydigheter, för alternativa tolkningar. Sven Svensson vill hålla sig i form genom fysiskt arbete. Han vill ställa trädgården i ordning inför vintern. Han vill göra sin hustru glad. Tre tänkbara förklaringar som alla tre mycket väl kan vara sanna. Och samtidigt tre förklaringar som ingalunda utesluter varandra.

För en forskare kan det vara svårt att acceptera en sådan mångfald av möjliga förklaringar. Historikerns resultat kan ju komma att uppfattas som oklara, osäkra, rentav "flummiga". Det rimmar inte med den gängse bilden av vad vetenskap är. Ty vetenskapens värld, det må gälla historia eller astrofysik, domineras av vad Jerome Bruner kallat det *paradigmatiska* sättet att tänka.³ God forskning strävar efter att uppfylla ideal grundade i ett formellt, matematiskt system av beskrivning och förklaring. God forskning söker generella orsakssamband och empiriskt grundad sanning med en gedigen teoretisk förankring som är väl motiverad. Detta gäller för humaniora och samhällsvetenskap lika väl som för naturvetenskaperna.

Visst finns det skillnader mellan disciplinerna. Inom naturvetenskaper som fysik eller biologi gör teorier i allmänhet anspråk på att säga något om världen omkring oss, något som kan provas genom vetenskapligt arbete. Inom humaniora och samhällsvetenskap är det lättare att tänka sig heuristiska teorier, där

3. Jerome Bruner, *Actual Minds, Possible Worlds*, Cambridge, Massachusetts 1986.

det väsentliga inte är teorins sanningsvärde utan snarare dess förmåga att ge struktur åt ett vildvuxet källmaterial. Men i praktiken, kanske till följd av en på ytan övergiven men i grunden djupt rotad övertygelse att naturvetenskapen är en modell för all vetenskap, gör teorier inom humaniora och samhällsvetenskap också anspråk på att säga något om verkligheten. Svårigheterna att empiriskt pröva sanningsvärdet av teorier inom ämnen som historia, statskunskap, etnologi eller psykologi spelar här ingen roll.

Teoretiserandet är nödvändigt, men skapar samtidigt problem. De flesta teorier ger någon förklarande eller strukturerande faktor, det må sedan vara klass, genus eller *homo oeconomicus'* drift att fatta rationella beslut, större tyngd och betydelse än andra. Återvänder vi till vår grävande man kan vi analysera hans handlande i ljuset av en teori om sociala relationer i kärnfamiljen. Vad som då hamnar i fokus är mannen som gräver för att göra sin hustru glad. En sådan analys gör handlingen begriplig. Den är trovärdig och stämmer överens med kända fakta. Därigenom styrks också teorins användbarhet som förklaringsmodell. Å andra sidan är risken stor att betydelsefulla fakta försvinner ur bilden, fakta som i ljuset av en annan teori skulle spela en lika dominerande roll. Är utgångspunkten istället den moderna västerlänningens fixering vid kropp och hälsa ger analysen, som nu kommer att kretsa kring trädgårdsarbete som nyrtig motion, fortfarande en trovärdig och begriplig bild – men en helt annan.

Detta teoriernas begränsade synfält är ett problem inte bara i den enskilda forskningsuppgiften. Den bidrar dessutom till bevarandet av sådana ofruktbara motsattpar som arv contra miljö eller bas contra överbyggnad. Vi kan försöka gå runt problemet på olika sätt. En möjlighet är att kombinera flera teorier, att studera fenomen ur såväl klass- som kulturaspekt, ur både makt- och genusperspektiv. Vi kan välja en teori vars bärande begrepp i sig kan tänkas sammansatt av flera faktorer, som "kultur" eller "makt". Men också då är det som om vi drevs av ambitionen att finna den rena, avskalade lösningen som får sin skönhet just ur det sparsmakade; ett matematikens skönhetsideal övertaget också av humanister.

Borde en historiker kanske snarare bejaka det myller av faktorer som möter på forskningsfältet, på samspellet och relationerna dem emellan? Annorlunda uttryckt: borde vi avstå från att bekymra oss om teoriernas funktion som empiriska utsagor, om deras förmåga att ge oss *sanningen* om ett historiskt skeende, för att i stället söka efter *mening*? Borde vi överge det paradigmatiska sättet att tänka till förmån för det narrativa?

Historia och narrativitet kan mötas på flera plan. Ett är, som jag tog upp inledningsvis, historieskrivandet. En fenomenolog som den kanadensiske filosofen David Carr menar att den berättande formen är den som stämmer bäst överens med verkligheten, helt enkelt därför att verkligheten alltid framträder för oss som berättelser, oberoende av hur den i sig själv är konstruerad.⁴ Carr förespråkar alltså precis som psykologen Jerome Bruner en *kognitiv* narrativitet, men, tycks det, i en starkare form. För Bruner är berättelsen det sätt att uppfatta verkligheten som ligger oss närmast till hands, om man så vill det naturliga, men knappast, som Carr tycks hävda, det enda möjliga. Carrs starka kognitiva narrativitet står mycket nära uppfattningen om en *ontologisk* narrativitet, att verkligheten i sig själv är organiserad som en berättelse; en tanke som framförts av filosoferna Alasdair MacIntyre, från vars bok *After Virtue* mannen i trädgårdslandet är hämtad, och Charles Taylor.⁵

Vad som karakteriserar berättelsen eller narrationen har blivit ett omfattande forskningsfält inom litteraturvetenskapen, ett område som jag inte alls behärskar och därför inte tänker gå in på i detalj. I detta sammanhang är det tillräckligt att konstatera att det centrala i en berättelse är dess förmåga att ordna fakta (och föreställningar) i en sammanhängande kedja av orsak och verkan med utsträckning i både rummet och tiden, vad som i tysk litteraturforskning kallats berättelsen *sjuzet*, skild från dess fabula – dess tidlösa, orörliga, underliggande tema.⁶ Avgörande för berättelsens fabula är vilka element som ingår i den, till exempel hjältesgens byggestenar: en människas kamp mot naturen eller gudarna, med triumf eller undergång som upplösning. Berättelsens *sjuzet*, som väl närmast kan översättas med det engelska plot, på svenska intrig eller iscensättning, bestäms av elementens inbördes ordning och relation.

I litteraturen är både fabula och *sjuzet* konstrukturer av författaren (kanske också av läsaren), eller mera drastiskt uttryckt en form av hjärnspöken. I historievetenskapen kan kanske det historieteoretiska ramverket uppfattas som en parallell till den litterära narrationens fabula, en konstruktion antagen av forskaren. Vår teoretiska utgångspunkt avgör vilka byggestenar vi väljer att ta upp till granskning. Men byggestenarnas inbördes

4. David Carr, *Time, Narrative, and History*, Bloomington, Indiana 1986.

5. Alasdair MacIntyre, *After Virtue*, Notre Dame, Indiana 1984, Charles Taylor, *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity*, Cambridge 1989.

6. Distinktionen mellan *fabula* och *sjuzet* är ett väsentligt element i den tyska formalismen, utvecklat av bl a Viktor B Sklovskij och Boris V Tomasevskij. När jag här använder begreppen följer jag Bruner, *Actual Minds*.

ordning och relation i rummet och tiden, historiens *sjuzet*, finns någonsans utanför historikerns själva.

Det borde alltså vara möjligt att betrakta historien – historiska förlopp, sociala relationer, mänskligt handlande – som en berättelse vars grundläggande egenskaper har mycket gemmensamt med litterära verk. Och som nämnts ovan är detta en uppfattning som är väl förankrad inom de grenar av filosofi och kognitiv psykologi som studerar formandet av identiteter. När vi som individer reflekterar över vår identitet, tycks vi göra det genom att *skrivna* vår egen historia, i vårt medvetande om än inte på papper. Denna historia har egenheten att den inte bara har ett förflutet och ett nu – den blir begriplig, ett sammanhängande helt, också genom sin förväntade framtid. Vi uppfattar vår egen historia så som vi uppfattar ett musikstycke: varje ton vi hör får sin betydelse inte bara av de toner som föregått den, utan också av dem vi väntar oss att få höra. Om vår förväntan inte infrias, om vi plötsligt hör ett helt oväntat ackord, uppfattar vi musiken, också den vi redan hört, på ett helt nytt sätt. På samma sätt kan en oväntad händelse smula sönder den historia i vilken vi skrivit in oss själva, vi tappat förfästet intill dess vi förmår skriva om vår berättelse på ett sådant sätt att det oväntade passar in i en helhet.

Sociologen Margaret R Somers hör till dem som visar på möjligheten att hantera de komplexa samband som konstituerar en social identitet genom att skriva in dem i en berättelse och betrakta sociala aktörer som bärare av en narrativ identitet. Vi bör menar Somers, uppfatta socialt liv som berättande i sig och det narrativa som ett ontologiskt villkor för samhällslig existens.⁷

Med ett sådant förhållningssätt blir det omöjligt att skapa mening genom att placera en händelse eller en aktör i en given kategori, i ett bestämt och avgränsat fack. Därmed isolerar vi vårt historiska objekt – men enligt Somers är ett isolerat fenomen helt enkelt meningslöst. Narrativiteten kräver att en händelse: Narrationens väsentligaste kännetecken är också för Somers att den skapar förståelse genom att sammanfoga (om än lösligt) delar till ett samhälleligt nätverk av samband.

Detta sammanfogande, som skapar skeenden av en rad händelser, sker genom vad Somers kallar "emplotment", som väl närmast kan översättas med "intrigskapande". Det är intrigen som ger berättelsens olika element dess mening, inte deras kronologiska eller taxonomiska plats. Intrigskapandet kan ske

7. Margaret R Somers, "The Narrative Construction of Identity: A Relational and Network Approach", *Theory and Society* 23 (1994), s 605-649.

genom att vi prövar en rad hypotetiska intriger för att se vilken som bäst fögar samman olika enstaka händelser.

Somers talar om narrationens fyra dimensioner, och i den första av dessa, den ontologiska narrationen, spelar intrigskapandet och intrigprovandet stor roll. Den ontologiska narrationen är den berättelse vi använder för att skapa mening och sammanhang i våra liv. För att lyckas med detta räcker det inte att betrakta varje enskild händelse, identifiera den och placera den i sin kategori – vi behöver passa in den i ett skeende, just det skeende som narrationen förmår skapa. När en ny och oväntad händelse – sjukdom, skilsmässa, arbetslöshet – får oss att tappa förfästet, är det inte för att händelsen i sig är obegriplig utan för att den inte passar in i vår berättelse. Den måste skrivas om för att vi ska återfå sammanhanget i vårt liv, och detta är en process som vissa lyckas med, andra inte.

Men vi skriver inte våra ontologiska berättelser i ett vacuum. Det finns mallar att utgå från. De utgör narrationens andra dimension: de allmänna eller offentliga narrationerna ("public narratives"). De är berättelser om mer än en individ, de inbegriper (och upprätthålls av) familjer, företag, myndigheter, de skapas av media och i den politiska debatten. Berättelsen om folkhemmet kan ses som ett svenskt exempel på en sådan allmän narration, en som blir allt svårare att berätta vidare: 1980- och 90-talens politiska reformer är händelser som inte utan vidare låter sig inpassas i dess intrig.

På en mer generaliserande nivå finns vad Somers kallar metanarrativitet. Här ryms de huvudnarrationer ("master narratives") i vilka vi är invända, som sociala varelser och som forskare. Våra teorier och begrepp är hela tiden påverkade av sådana metanarrativa teman som Framsteg, Upplysning, Klasskamp.

Den fjärde dimensionen, slutligen, är begreppslig narrativitet ("conceptual narrativity"). Här återfinns de begrepp och förklaringar vi kan konstruera som forskare. Eftersom varken socialt handlande eller sociala institutioner kan förstås som skapade uteslutande ur de ontologiska eller allmänna narrationerna, måste dessa begrepp och förklaringar inkludera det ramverk som utgörs av ekonomiska, sociala, politiska strukturer. Den utmaning som den begreppsliga narrativiteten ställer oss inför består i ett skapa en vokabulär som låter oss rekonstruera och i tid och rum följa de ontologiska och de allmänna narrationerna och de avgörande knutpunkter där narrationerna möter och kopplas ihop med ramverkets bärande strukturer. Och denna vokabulär måste kunna härbergöra uppfattningen att socialt liv, socialt handlande och social identitet konstrueras narrativt, det vill säga temporalt och relationellt, genom ontologiska och allmänna narrationer.

Somers fullföljer inte det projektet, lämnar inte över någon fix och färdig begreppsapparat som gör teorin om narrativitet direkt tillämpbar. Men hon pekar ut en riktning, och hon framhåller två element som centrala för den begreppsliga narrativiteten: Den narrativa identiteten och den relationella ramen.

Den narrativa identiteten, att uppfatta social identitet som en narration, följer av tanken om den ontologiska narrationen, att vi lever våra liv som berättelser. Den metodologiska implikationen för forskaren blir då att inte definiera social identitet utifrån fixa kategorier, frikopplade från tid och rum. Somers exemplifierar med den brittiske sociologen T. H. Marshall, som härlett intresse ur klassstillhörighet. Men varför, frågar Somers, ska vi anta att en individ eller ett kollektiv delar bestämda intressen bara för att en aspekt av deras identitet kan passas in i en given social kategori? Att låta begreppet "klass" representera en människas livserfarenheter är att förutsätta vad som aldrig empiriskt bevisats, nämligen att identiteten konstrueras av dess placering i rätt kategori i ett arbetsdelningsschema. I stället för att kategorisera, säger Somers, bör vi karakterisera människor och deras handlingar utifrån deras vid varje tidpunkt givna plats i ett flöde av skeenden och relationer.

Vi måste alltså se aktörerna i en relationell ram ("relational setting"), följa deras berättelse genom tid och rum, genom deras skiftande relationer till andra berättelser, genom en skiftande kulturell praxis. Somers understryker att den relationella ramen har en historia, den är tid- och rumsligt föränderlig och måste därför utforskas i både tid och rum.

Somers' utkast till teori skulle, förefaller det mig, kunna prövas också inom historievetenskapen. Den är visserligen inte fri från problem. Provandet av olika tänkbara intriger har en tydligt subjektiv karaktär. Ska vi fogas in varje liten detalj som ett meningsfullt inslag i intrigen riskerar vi också att varje berättelse blir så fullständigt unik, varje resultat så extremt idiografiskt att komparativa studier försvåras eller omöjliggörs. Här kan, föreställer jag mig, de två narrativa elementen fabula och sjuzet komma till användning. Om en viss fabula först tas som hypotetisk utgångspunkt, kommer vissa händelser automatiskt att bli irrelevanta för intrigprovningen.

Varje forskare måste förstås kunna argumentera för att valet blev som det blev, och förbereda sig på kritik i form av påståenden att en annan fabula eller en annan intrig skulle gevit en bättre, sanningsenligare eller fruktbare berättelse. Problemet borde dock kunna bemästras – det uppstår ju redan, och enligt Somers i högre grad, i valet mellan olika teoretiska ansatser, mellan att betrakta ett skeende i ljuset av marxistisk klass teori, som manifesterande

av ett genussystem eller i termer av weberska makrelationer. I detta sammanhang kan det för övrigt finnas skäl att fundera över vad som styr vårt val av teori – är det uteslutande inomvetenskapliga faktorer som spelar roll, eller angörs valet av att också vårt vetenskapliga arbete måste fögas in i vår egen berättelse, i den narration som fornnar vår egen identitet?

Med utgångspunkt i de två narrativa elementen fabula och sjuzet (eller intrig) bör också problemet med narrationens tendens att framstå som unik kunna hanteras. Att betrakta historiska skeenden som berättelser behövs inte omöjliggöra jämförande studier tvärtom. Vi kan mycket väl jämföra två historiska förlopp som vid en första anblick förete stor likhet med varandra men som får helt olika upplösning. En sådan jämförelse kan visa att vår uppfattning om parallellerna var ogrundad därför att narrationens fabulor, berättelsernas grundläggande teman, skilde sig åt på ett avgörande sätt. Eller, omvänt, att berättelsernas fabulor visserligen var identiska – men en fördjupad analys av intrigerna kan klarlägga de signifikanta orsakerna till handelsernas skilda utgång.

Det borde vara fullt möjligt att av litteraturvetenskapen låna en begreppsapparat, en typologi som hjälper oss att sammanföra eller särskilja olika intriger och fabulor. Begreppsapparaten bör dock i detta sammanhang ses som en konvention, som en i någon mening godtyckligt konstruerad mall. Intrigen i franska revolutionen skulle, för att ta ett exempel, kunna klassificeras under rubriken "Oidipusmyter" (med avrättningen av fadersgestalten Ludvig XVI som höjdpunkt), men vi behöver för den skull inte förutsätta att myten om Oidipus har en historisk existens utanför litteraturen. Godtycket och de metodologiska problemen borde dock inte vara större än när vi avgör vilka yrken som hör till en viss klass eller socialgrupp – en självklarhet i många historiska arbeten.

Vad som här näste pångteras är att den narrativa prövningens subjektiva karaktär inte är synonym med en sådan total kunskapsrelativism som emellanåt förespråkats av postmodernistiskt orienterade historiker. En associationskedja narration – berättelse – text – postmodernism är visserligen förtärlig, men leder trots det i alldeles galen riktning. Att föreställa sig historien som en narration strider i själva verket inte alls mot en kunskapsrealism som skulle kunna beskrivas så: det finns en historisk verklighet som antingen i sig själv har narrativ struktur (ontologisk narrativitet) eller låter sig uppfattas som en narration (kognitiv narrativitet). Den uppfattningen är helt skild från tanken att historien inte skulle vara något annat än av historiker konstruerade texter.⁸

8. Lundmark, "Berättande och verklighet i historieskrivningen". Här diskuterar Lundmark även den problematiska relationen mellan det historiografiska berättandet och den historiska verkligheten.

Trots att det narrativa perspektivet är förenat med vissa brister eller risker är dess poäng påtaglig. Det blev för min egen del uppenbart under arbetet med min doktorsavhandling, ägnad statens engagemang i den offentliga barnomsorgen från 30-tal till 70-tal.⁹ Källmaterialen vittnar om att argumenten för ett sådant engagemang varit av mångahanda slag. Barnomsorgen har, förstås, motiverats med att den varit bra för barnen. Men barnomsorgen har också setts som ett medel för kvinnans frigörelse, som en åtgärd som tryggar industrins behov av arbetskraft och som en befolkningspolitiskt motiverad insats som dels skulle förbättra barnfamiljernas levnadsvillkor och därför leda till ökad nativitet, dels garantera att barnen uppfostrades till goda samhällsmedborgare. Under de fyra decennierna varierade argumenten i styrka och inflytande och skälen härtill är sannolikt ett komplex av ideologiska och materiella faktorer, ibland samverkande, ibland motverkande varandra inbördes.

Det är lätt att se (det finns för övrigt exempel på sådan forskning) att en bestämmd teoretisk ansats kan leda till att ett argument för barnomsorg väger tyngre än andra. För den som applicerar en genusteori på barnomsorgsdebatten ligger det nära till hands att koncentrera sig på barnomsorgens emancipatoriska roll, både för de mödrar vars barn har plats i barnomsorgen och för de kvinnor som arbetar där. Ett foucaultskt maktperspektiv tenderar att sätta barnomsorgen som verktyg för en kvalitativ befolkningspolitik i fokus. Från en kritisk marxistisk utgångspunkt blir sammanvävningen av sociopolitik och arbetsmarknadspolitik något som stricker i ögonen.

Min egen bild av barnomsorgsdebatten är att den svårigen låter sig förstås om man väljer bort dess mångfald, där rader av argument och bakomliggande faktorer på samma gång lever ett eget liv och påverkas av varandra, förändras, byter plats. Kort sagt: barnomsorgen, sådan den planeras i riksdag, departement och utredningar, kan med fördel uppfattas som narration. Pressas den in i en förklaringsmodell där bara en aspekt dominerar, löper man risken att förbise eller förlora viktiga delar av helheten.

Uppfattar man sitt forskningsobjekt som narration, och därtill en relativt komplex sådan, får man naturligtvis problem med den skriftliga framställningen. Hur ska komplexiteten åskådliggöras? Man har inte en enda variabel till vilken man tryggt kan återvända, till vilken man hela tiden kan relatera förändringar. Det är svårt att göra tabeller som samtidigt åskådliggör kvinnors förvärvsfrekvens, arbetskraftsbehovet i industrin, de utvecklingspsykologiska teoriernas förändring och aktivtiden till kvinnors förvärsarbete. Kan-

9. KG Hammarlund, *Barnet och barnomsorgen. Bilden av barnet i ett socialpolitiskt projekt*, Göteborg 1998.

hända är lösningen helt enkelt att ge framställningen narrationens form? Lyckas man, som Somers föreslår, åt narrationen välja en intrig där de faktorer som tycks relevanta också ges plats så får framställningen en tematisk struktur som kan göra också den mest intrikat sammanvävda kausala relation begriplig – precis som vi i en roman klarar av att hålla reda på omfattande persongallerier och komplicerade händelsekedjor. Istället för att presentera en serie av beskrivningar, analyser och hypotesprövningar som avlöser varandra och vars inbördes avgränsningar från varandra blir till trösklar som läsaren ständigt snubblar på, vävs beskrivning och analys samman till en helhet.

De självklara krav som måste ställas på en sådan framställning är dels att forskaren tydligt formulerar sig på ett sådant sätt att läsaren kan skilja på beskrivande, analyserande och hypotesprövande delar av berättelsen, dels att hon eller han trovärdigt motiverar intrigsättnader och ger goda argument för det tema som valt för berättelsen. Detta är särskilt viktigt eftersom det valda temat oundvikligen styr bedömningen av de enskilda händelsernas betydelse för det hela skeendets förlopp. Jag ser dock inte uppyllandet av dessa krav, föreningen av den narrativa framställningen med vetenskaplighet, som något omöjligt. För den som vill lägga historien till rätta för sina egna syften är det kanske till och med lättare att konstruera ett trovärdigt diagram än en trovärdig dialog.

Referenser:

- Jerome Bruner, *Actual Minds, Possible Worlds*, Cambridge, Massachusetts 1986.
 David Carr, *Time, Narrative, and History*, Bloomington, Indiana 1986.
 KG Hammarlund, *Barnet och barnomsorgen. Bilden av barnet i ett socialpolitiskt projekt*, Göteborg 1998.
 Lennart Lundmark, "Berättande och verklighet i historieskrivningen", *Scandia* 56 (1990), s 127-138.
 Lennart Lundmark, "Historieskrivning och berättande", *Tidskrift* 1996:1, s 2-9.
 Alasdair MacIntyre, *After Virtue*, Notre Dame, Indiana 1984.
 Margaret R Somers, "The Narrative Construction of Identity: A Relational and Network Approach", *Theory and Society* 23 (1994), s 605-649.
 Charles Taylor, *Sources of the Self. The Making of the Modern Identity*, Cambridge 1989.
 Christer Winberg, "Varför skriver vi inte historiska romaner istället?", *Scandia* 56 (1990), s 5-17.